

Matematikos profesoriui Kazimierui Vyteniui Kabailai (1929–1992) 80 metų

Henrikas JASIŪNAS, Vitolda VERIKAITĖ

Vilniaus universitetas, Matematikos ir informaticos fakultetas

Naugarduko g. 24, LT-03225 Vilnius

el. paštas: henrikas.jasiunas@mif.vu.lt, vita.verikaite@mif.vu.lt

Santrauka. K.V. Kabailos gyvenimo apžvalga. Bibliografinis sąrašas. Disertantai. Diplominių darbų mokslinis vadovas.

Raktiniai žodžiai: kompleksinio kintamojo funkcijų teorija, diferencialinės lygtys.

1. Įvadas

Pateikiame autentišką medžiagą apie profesorių Kazimierą Vytenį Kabailą.

Matematinės analizės katedra 1979 m.

Iš kairės sėdi: Danutė Jonutienė, fiz.-mat. m. kand. Laima Navickaitė, prof. fiz.-mat. m. kand. Vytautas Paulauskas, fiz.-mat. m. kand. Elena Neniškytė, doc. fiz.-mat. m. kand. Algirdas Nagelė; stovi: doc. fiz.-mat. m. kand. Algirdas Miškelevičius, Stanislovas Remeikis, Algirdas Zabulionis, doc. Petras Rumšas, doc. fiz.-mat. m. kand. Kazimieras Vytenis Kabaila ir Antanas Skūpas.

(Iš Matematinės analizės katedros archyvo)

2. Atsiminimai apie profesorių

Netekome profesoriaus [1]

1992 m. sausio 20 d. tragiškai žuvo (nuskendo) Vilniaus universiteto Matematinės analizės katedros profesorius Kazimieras Vytenis Kabaila.

Velionis gimė 1929 m. spalio 7 d. Šiauliuose Lietuvos kariuomenės savanorio, Vyčio kryžiaus kavalieriaus pulkininko Pranciškaus Kabailos šeimoje. Prasidėjęs bolševikų okupacijai, tėvai, vengdami represijų, nuolat keitė gyvenamąją vietą. Sesuo su broliu 1944 m. pasitraukė į Vakarus. Vytenis liko Šiauliuose vienas. 1947 m. aukso medaliu baigė Šiaulių berniukų gimnaziją ir įstojo į Kauno universitetą studijuoti elektrotechnikos. Išaiškinus jo kilmę, iš universiteto buvo pašalintas. Grįžęs į Šiaulius, dirbo techniko darbą. 1948 m. nuslėpęs savo „klasinę priklausomybę“, įstojo į Vilniaus universitetą studijuoti matematikos. 1952 m. buvo „demaskuotas“ ir vėl pašalintas iš universiteto. Po Stalino mirties, šiek tiek sušvelnėjęs režimui, gavęs puikią „Elfos“ gamyklos darbininko tekintojo charakteristiką, 1953 m. grįžo į universitetą ir 1954 m. baigė studijas. Nepaisant neeilinių gabumų, universitete nebuvo paliktas. Be to, negavo teisės dirbti pedagoginio darbo. Trūkstam matematikos mokytojų, vis dėlto gavo keliolika pamokų rusiškoje mokykloje.

Ir pašalintas iš universiteto, ir jį baigęs nenutraukė ryšių su matematikais: lankė mokslinius būrelius bei seminarus, dalyvavo jų veikloje. Jono Kubiliaus remiamas, 1955 m. V. Kabaila tapo profesoriaus Zigmo Žemaičio vadovaujamos Matematinės analizės katedros asistentu. Dirbdamas dėstytojo darbą, greitai išitraukė į kompleksinio kintamojo funkcijų teorijos problemas ir 1960 m. apgynė kandidato disertaciją. 1961–1968 m. dirbo naujai įsteigtoje Skaičiavimo matematikos katedroje. 1968 m. grįžo į Matematinės analizės katedrą ir joje dirbo iki mirties.

Velionis 36 metus ištikimai tarnavo universitetui ir matematikai. Profesorius buvo daugelio modernių matematikos kursų pradininkas. Parašė „Kompleksinio kintamojo funkcijų teorijos“ ir „Matematinės analizės“ universitetinius vadovėlius. Yra paskelbęs 35 mokslo straipsnius ir paruošęs kelis aspirantus, apgynusius kandidato disertacijas. Greta darbo universitete ir pareigų šeimoje, buvo aistringas buriotojas, žavėjosi alpinizmu ir kitomis vyriškomis sporto šakomis.

Vėl sugaudus laisvės varpams, velionis sielojosi dėl Lietuvos ir tautos reikalų. Niekam ir niekad nesigyrė patirtomis skriaudomis, ragino dirbti ir tikėti šviesia sveltinąjį jungą nusimetusios Lietuvos ateitimi.

Lietuvos matematikų šeima neteko talentingo mokslininko, inteligento, patrioto, žavėjusio bendradarbius ir studentus nepalenkiamą valia, įsitikinimų tvirtumu ir žmogiška šiluma.

Liūdime ir užjaučiame neapsakomo skausmo valandą velionio žmoną universiteto profesore Meilutę Kabailienę, dukrą Rasą ir sūnų Algį, Lietuvos garbės konsulą Australijoje – brolių Algimantą Kabailą ir žinomą Australijos lietuvių bendruomenės veikėją – seserį Eleną Kabailaitę-Jonaitienę.

Supiltas žemės kauburėlis Antakalnio kapinėse netoli Lietuvos gynėjų kapų tebūna mums tautos doros ir tvirtybės simboliu.

Visada jausime kapitono ranką [2]

Į amžinąjį plaukiojimą išplaukė Vytenis Kabaila, matematikos profesorius, buriuotojas, jachtos kapitonas, kurio diplome įrašyta: „Plaukiojimo rajonas – neribotas“. Jam buvo atviri visi pasaulio vandenynai.

Artimiesiems ir mums, jo draugams ir bendražygiams, neapsakomai skaudu, kad graži sostinės žemė priglaudė jį taip anksti, taip nelauktai ir netikėtai.

Tragiška mirtis išliko buriuotojų šeimos narį Vytenį Kabailą. Jis žuvo 62 metų, pilnas kūrybinių jėgų, palikęs daug neįgyvendintų svajonių. Tiems, kurie jį pažinojo, jo pasitraukimas yra ypač skaudi netektis.

Gyvenimo kelią pradėjęs Šiauliuose, Lietuvos karininko šeimoje, anksti pamilo sniego baltumo bures, plaukiojo vidaus vandenyse, Baltijos jūroje, Ramiajame vandenyne. Ne kartą Vytenis dalyvavo „Baltijos taurės“ varžybose, Lietuvos buriavimo čempionatuose, tarptautinėse varžybose Lenkijoje, Vokietijoje. Turėjo didelį autoritetą ir buvo pelnęs daugelio šalių buriuotojų simpatiją.

Taip lėmė gyvenimas, kad Vytenį pažinome laikydami buriavimo egzaminą, o vėliau kartu plaukiodami jūrinėmis jachtomis „Banga-2“, „Žalgiris“, „Ragana“, „Autrimpu“, „Litu“. Kai Lietuvos buriuotojai gavo Latvijos buriuotojų siūlymą dalyvauti vienietukininkų regatoje, nekilo jokių abejonių, kas turi atstovauti Lietuvai. Vytenis regatą atlaikė pavyzdingai.

Dar taip neseniai jis džiaugėsi drauge su mumis, prisimindavo regatas, gražiai kalbėjo apie planuojamas keliones. Svajėjo apiplaukti aplink pasaulį.

Gamtos grožis ir didybė traukė Vytenį ne tik į jūrų platumas, bet ir į snieguotas kalnų viršūnes. 1968 m. jis su trim bičiuliais, pirmieji iš lietuvių, Pamyro aukštikalnėse perėjo Fedčenkos ledyną per Tanymaso upės slėnį. Tian-Šanyje įkopė į Gedimino Akstino viršūnę. Žiemos metu su slidėmis jis būdavo dažnas svečias Karpatuose. Daug Lietuvos upių ir ežerų išplaukiojo keliaudamas baidarėmis, daug miškų išraižė jo slidžių vėžės. Su slidėmis jis pasitiko ir savo tragišką mirtį gražiausioje mylimo Aisetų ežero vietoje, ant klastingo ledo.

Visi, kurie pažinojo Vytenį, kurie kartu su juo dirbo, keliavo, budėjo prie Parlamento rūmų praėjusių metų sausio naktimis, neteko ištikimo draugo. Su mumis liko gyventi jo dvasia, jo tikrumas, kuriuo matuosime savo žingsnius, kuriuo remsimės sunkią valandą.

3. Bibliografinis sąrašas

3.1. Moksliniai straipsniai [4]

1. *Kai kurių interpoliacijų klausimai funkcijų klasėje H_S* . Diplominis darbas. Mokslinis vadovas fiz.-mat. m. kand. doc. A. Naftalevičius. 1954 (rankraštis).
2. Об интерполяции функций в классе H_S . *Усп. мат. наук*, 13, вып. 1(79):181–188, 1958.
3. *Apie interpoliaciją H_p ir E_p klasėse*: fizikos-matematikos mokslų kandidato disertacija. Mokslinis vadovas fiz.-mat. m. kand. doc. A. Naftalevičius. 1960. 86 p. (rankraštis). Apginta 1960 09 27 d. Vilniaus universitete. Oponentai: fiz.-mat. dr. prof. J. Kubilius, doc. dr. S.J. Chavinson.
4. *Об интерполяции в классах H_p и E_p* . Автореферат диссертации на соискание ученой степени кандидата физико-математических наук. Вильнюс, 1960 (rankraštis).
5. Kai kurių teoremų apie interpoliaciją H_p klasėje patikslinimas. *Vilniaus universiteto darbai*, XXXIII, matematika, fizika, 9:15–19, 1960.

6. О некоторых задачах интерполяции в классе H_p при $p < 1$. Докл. Акад. наук СССР, 132:1002–1004, 1960; On some interpolation problems in the class H_p for $p < 1$. Sov. Math., Dokl., 1:690–692, 1960.
7. Некоторые задачи интерполяции в классе H_δ при $\delta < 1$. В сб.: Исследования по современным проблемам теории функций комплексного переменного. Москва, Физматгиз, 180–187, 1961.
8. К статье „Некоторые задачи интерполяции в классе H_δ при $\delta < 1$ “. Liet. matem. rink., 2(2):145–148, 1962.
9. Интерполяционные последовательности для классов H_p в случае $p < 1$. Liet. matem. rink., 3(1):141–147, 1963.
10. Условия существования решений одной системы уравнений. Liet. matem. rink., 4(3):353–356, 1964.
11. Обобщения автоморфных функций: tezės. Liet. matem. rink., 5(4):649, 1965.
12. Условия существования обобщенных автоморфных функций и краевая задача Карлемана. Liet. matem. rink., 7(1):45–56, 1967.
13. Некорректные задачи в гильбертовом пространстве для линейных уравнений с неограниченными линейными операторами. Liet. matem. rink., 7(3):413–421, 1967.
14. Некоторые свойства функций класса H_p и задачи интерполяции. Liet. matem. rink., 10(3):471–490, 1970; реферат, 649.
15. Заметка о сходимости ряда Дирихле на границе области сходимости. Liet. matem. rink., 11(1):109–115, 1971; реферат, 219.
16. Аналог формулы Пуассона–Иенсена с двойным интегралом. Liet. matem. rink., 11(2):241–253, 1971; реферат, 453.
17. Замечание к статьям “Некоторые свойства функций класса H_p^1 и задачи интерполяции” и “Аналог формулы Пуассона–Иенсена с двойным интегралом”. Liet. matem. rink., 13(1):227, 1973; Remark of the paper, Lith. Math. J., 13(1):161, 1973.
18. О сглаженных характеристиках мероморфных функций. Liet. matem. rink., 13(2):43–53, 1973; реферат, 257–258; Smoothed characteristics of meromorphic functions. Lith. Math. J., 13(2):190–198, 1973.
19. Об одной проблеме интерполяции в классе H_1 . Liet. matem. rink., 14(1):33–39, 1974; реферат, 225; On an interpolation problem in the class H_1 . Lith. Math. J., 14(1):21–25, 1974.
20. Об одной проблеме интерполяции в пространстве H^p . Liet. matem. rink., 14(3):87–92, 1974; реферат, 237; On an interpolation problem in the space H^p . Lith. Math. J., 14(3):429–432, 1974.
21. О непрерывной факторизации функций из классов H^p . Liet. matem. rink., 17(4):121–126, 1977; реферат, 222–223; Continuous factorization of functions in H^p . Lith. Math. J., 17(4):519–522, 1977.
22. О вложении классов Харди в пространства $L^p(\mu)$. Liet. matem. rink., 19(2):93–102, 1979; реферат, 211–212; Imbedding of Hardy classes in $L^p(\mu)$ spaces. Lith. Math. J., 19(2):223–228, 1979.
23. Об интерполяции с весом в пространствах Харди. Liet. matem. rink., 19(3):9–20, 1979; реферат, 201; Weighted interpolation in Hardy spaces. Lith. Math. J., 19(3):301–308, 1979.
24. О вложении пространств H^p в $L^\alpha(\mu)$: tezės. Liet. matem. rink., 19(3):118–119, 1979; Imbedding of H^p spaces in $L^\alpha(\mu)$. Lith. Math. J., 19(3):381–382, 1979.
25. Теория функций. Liet. matem. rink., 20(3):53–62, 1980; Theory of functions. Lith. Math. J., 20(3):217–224, 1980.
26. О весовой интерполяции в классах Харди H^p и h^p : tezės. Liet. matem. rink., 20(3):148–150, 1980.
27. О вложении пространств последовательностей $l^p(\mu)$ в $l^r(v)$. Liet. matem. rink., 21(3):25–29, 1981; On the imbedding of sequence spaces $l^p(\mu)$ into $l^r(v)$. Lith. Math. J., 21(3):224–226, 1981.
28. О вложении пространства $L_p(\mu)$ в $L_r(v)$. Liet. matem. rink., 21(4):143–148, 1981; Inclusion of the space $L_p(\mu)$ in $L_r(v)$. Lith. Math. J., 21(4):342–345, 1981.
29. О теоремах вложения для классов Харди: tezės. Liet. matem. rink., 22(4):148–149, 1982.
30. Максимальные функции: tezės. Liet. matem. rink., 23(4):97–98, 1983.

31. О второй теореме Неванлинны без исключительных интервалов. *Liet. matem. rink.*, 29(1):54–58, 1989.

3.2. Vadovėliai

1. *Kompleksiniai skaičiai*: matematikos mokykla. Vilnius, Mintis, 1975. 64 p.: brėž.
2. *Kompleksinio kintamojo funkcijų teorija*: vadovėlis Respublikos aukštųjų mokyklų matematikos ir fizikos specialybėms. Vilnius, Mintis, 1971. 260 p.: brėž. (su Petru Rumšu).
3. *Matematinė analizė*: vadovėlis Respublikos aukštųjų mokyklų matematikos specialybės studentams. Vilnius, Mokslas, 1983. D. 1: 409 p.: brėž. D. 2: 482 p.: brėž.

3.3. Disertantų mokslinis vadovas [5]

1. Zenonas Petras Alekna, *Краевая задача Римана с бесконечным индексом логарифмического порядка для полуплоскости*: Vilnius, 1975. Fizikos-matematikos mokslų kandidato disertacija (01.01.01). Apginta 1975 06 17 Baltarusijos universitete. Oponentai: fiz.-mat. m. dr. prof. N.V. Govorov, fiz.-mat. m. kand. doc. M.E. Toločko.
2. Jonas Vygantas Nekrašas. *Некоторые краевые задачи, нелинейно зависящие от параметра, в пространстве вектор-функций*: Vilnius, 1975. Fizikos-matematikos mokslų kandidato disertacija (01.01.02). Apginta 1975 12 30 Baltarusijos universitete. Oponentai: fiz.-mat. m. dr. prof. A.I. Jablonskij, fiz. mat. m. kand. doc. J. Kisielius.
3. Algirdas Zabulionis, *Об операторе вложения в пространствах аналитических функций*: Vilnius, 1984. 102 lap. Fizikos-matematikos mokslų kandidato disertacija (01.01.01). Apginta 1984 06 12 Baltarusijos universitete. Oponentai: fiz.-mat. m. dr. prof. S.J. Chavinson, fiz.-mat. m. kand. vyr. m. bendr. V. Bentkus.

3.4. Diplominių darbų vadovas [6]

1. **1957 m.** Šolom Spivak, *О методе соответствия в теории кратного интеграла Лебега.*
2. **1958 m.** Angelė Bracienė, *Рyšys tarp sveikos funkcijos augimo ir geriausios aproksimacijos.* Mina Goldberg, *Рост и интегральное представление целых функций двух комплексных переменных.*
3. **1959 m.** Česlova Duobaitė, *Apie vieną Bernšteino ir Džекsono teoremų analogą.* Jadvyga Kostantinavičiūtė, *Apie analizinių funkcijų kampe interpoliaciją.* Marija Radzevičiūtė, *Apie analizinių funkcijų aproksimaciją harmoniniais polinomis.* Anastazija Skučauskaitė, *Gama funkcijos apibendrinimas.*
4. **1960 m.** Aliozija Pivoriūnaitė, *Pirmos eilės tiesinių diferencialinių lygčių sistemos artutinis sprendimas paprastais ir Zeidelio iteracijų metodais.* Jonas Žvinys, *Antros eilės tiesinių diferencialinių lygčių sistemos su kraštinėmis sąlygomis skaitmeninis sprendimas diskretinio veikimo skaičiavimo mašinomis.*
5. **1961 m.** Rimutis Juozapas Jasilionis, *Diferencialinės lygties su atsiliekančiu argumentu artutinis sprendimas.* Petras Matiukas, *Kraujo tūrio kreivių kokybinės charakteristikos.* Dangutė Petrėnaitė, *Nestabilių schemų taikymas diferencialinių lygčių sprendimui.*
6. **1962 m.** Regina Nezabitauskaitė, *Kintamo ilgio žodžių sudarymo galimybės skaičiavimo sistemoje.* Antanas Vilkelis, *Redukuojamos matricių sekos.*
7. **1963 m.** Miranda Deksnytė, *Pseudonormuotų erdvių savybė.* Darbas saugomas Vilniaus universiteto bibliotekos Rankraščių skyriuje.
8. **1964 m.** Aleksandr Muratov, *Продолжение линейных функционалов в псевдонормированных пространствах.* Michail Vieromiej, *Координированное регулирование уличным движением.*
9. **1965 m.** Stanislovas Remeikis, *О линейных функционалах в псевдонормированных пространствах.*
10. **1966 m.** Irena Budrytė, *Daugiareikšmių analizinių funkcijų su duotomis savybėmis sudarymas.* Alina Dembauskaitė, *Kai kurių tiesinės algebros nekorektiškų uždavinių sprendimo atvejai.* Pranciška Rip-skytė, *Kai kurie daugiareikšmių analizinių funkcijų interpoliacijos uždaviniai.*

11. 1967 m. Bronė Žiubrytė, *Kai kurie nekorektiški antros eilės tiesinių diferencialinių lygčių kraštiniai uždaviniai*.
12. 1968 m. Vladislavas Romualdas Dobrovolskis, *Apibendrinto homogeninio Rymano kraštinio uždavinio sprendimas*. Birutė Kuneikaitė, *Tiesinės lygties su tiesiniu neaprėžtu simetriniu operatoriumi Hilberto erdvėje nekorektiškas uždavinys*.
13. 1969 m. Vidmantas Bagdonavičius, *Koši tipo integralo asimptotiniai įvertinimai*. Bronislavas Kuliešis, *Kraštinis Rymano uždavinys su postūmiu ir išvestinėmis*.
14. 1970 m. Ina Degetman, *О равномерной аппроксимации функций некоторых классов интерполяционными полиномами*. Paja Goldberg-Gilis, *Автоморфные функции второго порядка*.
15. 1971 m. Jelena Krištopova, *Некоторые свойства аналитических обобщенных функций*.
16. 1975 m. Sofija Segalytė, *Apie interpoliaciją klasėse A^{-1} ir A^1* .
17. 1976 m. Pja Levušas, *Интерполяция функций в пространстве $H_p(d\mu)$ (частный случай)*. Kazimir Rokickij, *Уточнение второй основной теоремы Неванлинны*.
18. 1977 m. Stefanas Geniušis, *Meromorfinių vienėtiname skritulyje funkcijų apibendrintos Nevanlinos charakteristikos*. Algirdas Zabulionis, *Apie interpoliaciją klasėje $H_p(d\mu)$* .
19. 1978 m. Juozas Augutis, *Kompleksinių funkcijų Hilberto erdvių poerdviai, invariantiniai kai kurių operatorių atžvilgiu*.
20. 1979 m. Regimantas Čiupaila, *Analizinių funkcijų, atvaizduojančių R^p į R^p arba C^p į C^q , teorijos kai kurių rezultatų apibendrinimas*. Kęstutis Liubinskas, *Interpoliacija klasėje $H^p\alpha$* .
21. 1980 m. Irma Ivoškienė, *Rieszo projektorių, apibrėžtų L^1 poerdviuose, aprėžtumas*.
22. 1981 m. Rūta Astromskaitė, *Apie aproksimaciją polinomis skritulyje*.
23. 1983 m. Vidas Morkūnas, *Pirmos rūšies sąsūkos tipo lygtys*.
24. 1984 m. Svetlana Lapidus, *Hardžio klasės kampinėje srityje*.
25. 1988 m. Jolanta Gudavičiūtė, *Apie meromorfinių funkcijų reikšmių pasiskirstymą*.
26. 1989 m. Daiva Petruolytė, *Apie modifikuotas Nevanlinos charakteristikas*.
27. 1990 m. Laima Augustauskaitė, *Meromorfinių funkcijų Nevanlinos charakteristikos su svoriais*. Egidija Blažauskaitė, *Apie laipsnines eilutes ir jų realiąsias dalis*.
28. 1991 m. Rasa Greičiūtė, *Apie meromorfinių ir holomorfinių funkcijų interpoliaciją*. Evaldas Igaris, *Apie meromorfinių funkcijų Nevanlinos charakteristikas su svoriu*.

Literatūra ir šaltiniai

1. H. Jasiūnas, V. Paulauskas. Netekome profesoriaus. *Lietuvos aidas*, 1992 m. sausio 29 d., Nr. 19(5977).
2. Ž. Drėma, J. Šerkšnas. Visada jausime kapitono ranką. *Sportas*, 1992 m. vasario 1 d.
3. V. Paulauskas. Profesoriaus Vytenio Kabailos mirties metinės minint. *Profesorius Vytenis Kabaila*. Bukletas. Sudarė H. Jasiūnas, 1993.
4. *Lietuvos matematikos rinkinys: 1–40 tomų rodyklė*. Sudarytojai V. Verikaitė, H. Jasiūnas. Vilnius, TEV, 95–96, 2001.
5. *Lietuvos matematikų ir informatikų sąvadas. Disertacijos*. Parengė V. Verikaitė, konsultantas H. Jasiūnas. Prieiga per internetą <http://www.mif.vu.lt/lmm/savadas/savadas.html> Puslapį sukūrė V. Stakėnas. ISSN-1822-1505. Žiūrėta 2009-05-25.
6. *Vilniaus universiteto Matematikos ir informatikos fakulteto absolventai*. Parengė V. Verikaitė. Prieiga per internetą <http://www.mif.vu.lt/lmm/grad/initium.php> Puslapį sukūrė V. Stakėnas. Žiūrėta 2009-05-25.

SUMMARY

H. Jasiūnas, V. Verikaitė. Professor of mathematics Kazimieras Vytenis Kabaila (1929–1992) 80 years

K.V. Kabaila life review. Bibliographical listing. Advisor of master and doctoral theses.

Keywords: complex variable function theory, differential equations.